

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

HODNOCENÍ DISERTAČNÍ PRÁCE

(posudek oponenta)

Doktorand: **Mgr. et Bc. Terezie Minářová Výborná**

Studijní program: Hudební teorie a pedagogika

Téma disertační práce: **Slovo a hudba ve spirituálu aneb Spirituály v současné podobě s ohledem na jejich textovou složku, interpretaci a pedagogické užití**

Vedoucí práce: Prof. PaedDr. Michal Nedělka, Dr.

Oponent práce: Doc. Mgr. MgA. Jiří Bezděk Ph.D.

Akademický rok: 2011/12

K aktuálnosti zvoleného tématu

Disertační práce zpracovává téma nanejvýš aktuální. Oblast duchovně orientované černošské vokální hudby, která nese v sobě dědictví otroctví a křesťanské víry, je dnes oblíbeným repertoárovým směrem sborů i sólistů profesionální i amatérské sféry, přičemž znalost žánrové a historické diferenciacie sledované oblasti je u většiny zpěváků a sbormistrů mezerovitá. Stává se tedy, že dochází při provádění písní k jejich uměleckým i obsahovým deformacím. Neuspokojivý stav, který se předložená široce rozkročená monografie úspěšně snaží povznést, je pozůstatkem ideologických bariér, které vznikly úpornou snahou předlistopadových „politruků“ vymýt z kultury vše americké, křesťanské, později i zašlapat veškeré motivy touhy po svobodě. Předložená disertační práce má i z tohoto pohledu pro dnešek velký, přímo apelační význam.

Doktorandka měla při zpracovávání stanoveného tématu mimořádné štěstí na školitele – Prof. Poledňáka a Prof. Nedělku. Výsledný tvar disertační práce je však také důkazem její mimořádné důkladnosti a pracovitosti. Z textu tedy vyplývá muzikologická exaktnost při práci s odbornou literaturou i snaha o efektivní pedagogickou aplikaci objevených informací. Pro sborové hnutí je pak určeno několik cenných rad z oblasti interpretace vymezeného žánru. Lze jen doporučit, aby bylo k interpretačním pokynům přihlédnuto s vážností, protože jsou kompetentně argumentovány a opírají se o zevrubné studium sledovaných písní. Pro odbornou veřejnost jak z oblasti vědy, skladby či interpretace mají tedy uvedené řádky vysokou informační sílu a autorka v nich dokládá značnou odbornou výkonnost,

kompetentnost, osobní nasazení i přesvědčení o hloubce sdělených duchovních myšlenek, které se ve spirituálech a dalších relevantních útvarech vyskytují.

Plnění stanoveného cíle

Autorka si zde stanovila úkol plasticky charakterizovat zvolenou vokální oblast, provést základní analytické práce v reprezentativních dílech a zobecnit řečené tak, aby se dané informace mohly pedagogicky interpretovat. Uvedený úkol byl beze zbytku splněn. Vše je v textu přehledně a srozumitelně sděleno a lze se vším zásadním souhlasit. Snad více měl být oddělen vlastní názor autorky – především v oblasti základních definic vymezení sledovaných variant duchovních písní. V textu je sice implicitně obsažen a je nanejvýše logický a přijatelný, oku čtenáře se však v záplavě citací a komparací přece jen poněkud ztrácí - a to je škoda. Je totiž patrné, že paní Minářová má k tématu velmi blízko, a její názor má tedy svoji váhu.

V úvodu je i logicky vysvětlen složitější zrod i proměny koncepce zkoumaného spisu. Je zcela jasné, že autorka musela nakonec zvolit historicky úplný model zpracování, a tak složitost vývoje ji zcela opravňuje provést široké review, které se vyrovnalo se zahraniční literaturou historie i současnosti. Pohledem nespočetných zahraničních publikací, jejich evaluací a rozvrstvením je nastaveno zrcadlo české produkci, která je z důvodů ideových i geografických jen odvozená. O to více by snad čtenáři pomohlo, kdyby alespoň v zásadních tematických oblastech byly použity transparentnější techniky vysvětlení (např. tabulky a grafy). Též orientace v notových ukázkách je poněkud ztížena, a tak po podkladech autorčiných vývodů se musí mnohdy v textu i přílohách déle pátrat (především v analytických kapitolách). Doporučuji, aby při přípravě práce do knižní podoby byly uvedené technické nedostatky vyřešeny.

Zvolené metody disertace

Drtivou většinu disertační práce zabírá komparace odborné literatury. Je obdivuhodné, kolik materiálu autorka použila. Z poznámkového aparátu však též vyplývá, že nejvíce přece jen odkazuje na SOUTHERN E. *The Music of Black Americans, a History*. Je také zřejmé, že ze svého irského studijního pobytu si přivezla mnoho dalších cenných záznamů.

Doktorandka se snaží rovnoměrně rozdělit text spisu na hudební a slovesnou stránku posuzování vokálního útvaru. Její jazykové dovednosti i odborná lingvistická erudice mají vysokou úroveň. Do české muzikologické literatury se díky ní z původní textové sféry sledované oblasti dostane ne jeden zajímavý postřeh. (Dokonce si myslím, že by nebylo od věci publikovat samostatně výňatek o jazykové stránce spirituálů atd.). Hudební teoretik však (přes velký rozsah práce) postrádá upozornění, které metody harmonického a strukturálního rozboru budou uplatněny. Především v hudebně analyticky zaměřených statích se poněkud míchají různé principy pohledu. Tak např. na str. 194 malá písmena označují evidentně polověty (tady je uplatněna starší metoda rozboru, která pokládá předvětí a závětí již za drobné věty). Na str. 210 však malá písmena značí rozsahově větší celky, které novější, janečkovská hudební teorie vnímá jako nejmenší samostatné elementy kompozice, které při dalším štěpení ztrácí hudebně sdělovací hodnotu. Na str. 220 nelze ponechat takto stanovenou malou formu bez upozornění, že tolik malých větných dílů určitě vykáže tendenci ke spojení do velké formy (tak, jak to autorka ukazuje v písmenném půdorysu - vzorci, to totiž určitě není ve výsledku vnímáno!).

Tématem polemiky je též harmonická analýza. Vzhledem k tomu, že si doktorandka ve vybraných skladbách velmi často všímá akordů chromatické terciové příbuznosti a mimotonálních dominant, měla by je předem taxativně vymezit teoreticky. I zde se totiž názory hudebních teoretiků liší. (Chápu, že některé učebnice harmonie nekladou mezi sledované harmonické jevy tak ostré hranice. Proto čtenář musí být předem upozorněn na „pravidla hry“.) Např. na str. 201 používá autorka argumentaci pro určení akordu chrom. terc. příbuznosti (ACHTP) k tomu, aby tím vymezila mimotonální dominantu. Stejně matně je vymezen vztah mezi ACHTP a mimot. dominantami na str. 208; zde však vůbec nesouhlasím s označením vztahu F7-B7 v taktu 20 analyzované skladby jako „spoj se sekundovým rozvodem“. Jedná se jednoznačně o mimotonální dominantu F7 vůči dominantě B7 = vztah dominantní.

Nové poznatky

Předložená disertační práce je v českých zemích první důkladnou monografií zabývající se zvoleným tématem, a takto je třeba chápat její význam. Do české muzikologie vnesla tedy mnoho motivů a idejí ze zahraniční odborné literatury, k nimž se česká hudební věda zatím ani neměla možnost vyjádřit. Uvedené podněty tedy čekají na zevrubnou odbornou reflexi. Sama autorka zaujala ke stavu poznání dané tematiky kritické konstruktivní stanovisko a ve svých názorech akcentuje objektivní pohledy. Za perspektivní je třeba přijmout i

interdisciplinární pojetí její analýzy, kdy účelně používá spojení hudební teorie se sociologií a lingvistikou.

Význam disertační práce paní Minářové Výborné pro společenskou praxi a rozvoj vědy je tedy nesporný.

Z výše uvedených důvodů doporučuji předloženou disertační práci k obhajobě.

Plzeň, 7. 8. 2011

Doc. Mgr. MgA. Jiří Bezděk Ph.D.

oponent, KHK FPE ZČU